

Nr 332.

Av herr **Månsson** i Erlandsro, *angående åtgärder för en effektivare personalbokföring i riket m. m.*

I en vid 1925 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 197, föreslogs utredning rörande lämpligheten av ändring i kyrkobokförings- och mantalsskrivningsförordningen i syfte att införa särskilda s. k. kyrkoskrivningsböcker. Motionen åsyftade i första hand att ernå större effektivitet i fråga om personalbokföringen i riket. Men jämväl i andra avseenden förmenades införandet av dylika personliga registreringsböcker komma att visa sig förenat med betydande fördelar.

Motionen hänvisades för förberedande behandling till kammarens fjärde tillfälliga utskott, som inhämtade yttranden över den av statistiska centralbyrån, pensionsstyrelsen, allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, styrelsen för svenska landskommunernas förbund samt föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän.

I samtliga de avgivna yttrandena erkändes behovet av åtgärder i syfte att ernå en effektivare personalbokföring, varjämte det framhölls, att identitetsböcker av i motionen ifrågasatt slag skulle vara av stort värde i flera olika avseenden. Statistiska centralbyrån fann sålunda de sannolika fördelarna av det föreslagna systemet så pass stora, att frågan väl förtjänade en utredning, vilken dock måste bliva rätt omfattande, då åtskilliga delar av såväl kyrkobokföringsförordningen som mantalsskrivningsförordningen därav berördes. Även pensionsstyrelsen ansåg den föreliggande frågan av stor vikt och framhöll, att det givetvis vore tänkbart, att en grundlig utredning i ämnet skulle kunna anvisa lämpliga utvägar för ett avhjälpande av de berörda missförhållandena, varför styrelsen ansett sig böra tillstyrka den ifrågasatta utredningen. Vid denna borde jämväl tagas under övervägande, huruvida icke försäkringsbok, som redan länge varit ifrågasatt inom pensionsförsäkringen, och kyrkoskrivningsbok lämpligen borde kunna sammanslås till en bok.

I de övriga yttrandena hade visserligen den föreslagna utredningen avstyrkts, men detta hade skett huvudsakligen av den anledningen, att enbart införandet av en anordning med kyrkoskrivningsböcker ansetts icke kunna leda till ett avhjälpande av förefintliga missförhållanden på ifrågasatt område.

Fjärde tillfälliga utskottet anförde i sitt utlåtande, nr 3, i anledning av berörda motion bl. a., att det torde få anses ofrånkomligt, att brister vidlådde det för personalbokföringen i riket nu tillämpade systemet samt att åtgärder i syfte att öka effektiviteten av detta system skulle vara av

behovet påkallade. Utskottet ansåg emellertid — under uttalande av sitt erkännande åt motionens syfte — att någon mera nämnvärd förbättring uti ifrågavarande avseende ej vore att förvänta genom införandet av de föreslagna kyrkoskrivningsböckerna, vartill komme, att systemet säkerligen skulle visa sig förenat med rätt avsevärda olägenheter, framför allt för pastorsämbetena. Utskottet anförde vidare, att det givetvis haft blicken öppen för att något slag av medborgarbok skulle kunna vara ur flera synpunkter lämplig och ändamålsenlig, men utskottet hade icke ansett sig kunna, utan att gå utöver motionens ram, ingå på en behandling av denna fråga.

Trots att en utredning i motionens syfte sålunda ansågs önskvärd, avstyrktes motionen på grund av att den i densamma gjorda hemställan begränsats till att avse utredning enbart av frågan om införande av kyrkoskrivningsböcker. Motionen blev även av riksdagen avslagen.

Av det ovan återgivna framgår, att meningarna på sakkunnigt håll ej torde vara delade i fråga om önskvärdheten för att ej säga nödvändigheten av att åtgärder vidtagas i syfte att ernå en bättre personalbokföring i vårt land. Kravet på en utredning av berörda spörsmål torde därför ej behöva närmare motiveras genom ett detaljerat ingående på föreliggande missförhållanden. Det må vara nog att i sådant avseende hänvisa till de yttranden, som avgåvos över den vid 1925 års riksdag i samma ämne väckta motionen.

Ej heller synes det lämpligt att i förväg binda en kommande utredning av frågan genom angivande av särskilda direktiv eller gränser, inom vilka utredningen bör hållas. I detta sammanhang må dock erinras om de lagar eller lagförslag på området, som under de senare åren framkommit i våra grannländer. I Danmark har sålunda den 14 mars 1924 utfärdats »Lov om Folkeregistre», och i Finland har år 1923 av en särskild kommitté framlagts förslag till »Lag om befolkningsregister». För Norges vidkommande har i Nordisk statistisk tidskrift (häfte 3—4 för år 1923) framlagts ett utförligt »Forslag til civilstandsregistrering i Norge». Vid en utredning av frågan angående för vårt land lämpliga och ändamålsenliga åtgärder i här förevarande syfte torde säkerligen nytta kunna dragas av erfarenheterna såväl i nu nämnda länder som i övriga länder med en väl ordnad personalbokföring.

I ett avseende torde emellertid närmare riktlinjer för utredningen böra uppdragas. I samband med en allsidig utredning av föreliggande spörsmål torde särskild uppmärksamhet böra ägnas åt frågan om införandet av personliga registrerings- eller identitetsbevis. Värdet av dylika bevis vitsordades tämligen enstämmigt i ovannämnda yttranden i frågan vid 1925 års riksdag. Ytterligare må erinras om de drastiska exempel, som vid frågans behandling i andra kammaren anfördes för att belysa den brist på säkerhet, som råder med det nuvarande systemet, då man på de större pastorsexpeditionerna icke har möjlighet att identifiera de personer, som

där begära betyg, och lika liten möjlighet att avslå deras begäran. Svårigheterna härutinnan ansågos kunna avhjälpas genom den föreslagna kyrkoskrivningsboken eller något liknande. Det må framhållas, att dessa synpunkter framfördes av en ledamot av kammaren, vars uttalande i frågan måste tillmätas det allra största vitsord.

En anordning med identitetsbevis, som skulle företes vid arbetsavtals ingående, skulle även förhindra det förekommande missförhållandet, att arbetsanställning tages under fingerat namn i syfte att undgå beskattning och andra samhällseliga plikter. Arbetsgivarne skulle även härigenom beredas möjlighet att på ett tillfredsställande sätt fullgöra skyldigheten att till vederbörande taxeringsnämnder avlämna löneuppgifter. Nu berörda omständigheter komma givetvis att bliva av än större betydelse, därest legostadgan upphäves, då man torde kunna räkna med att arbetsavtal även för jordbrukets vidkommande därefter komma att ingås för kortare tidsperioder, än som för närvarande är fallet.

Åtskilligt ytterligare skulle kunna anföras till förmån för en anordning sådan som den ifrågasatta. Här må dock endast påpekas, att årligen ett mycket stort antal personer överföras till den s. k. boken över obefintliga. Åren 1914 och 1915 överfördes sålunda dit över 10,000 personer per år, och under de senaste åren har motsvarande antal uppgått till 7- å 8,000. Detta antal skulle säkerligen minska rätt avsevärt genom det här tänkta systemet med personliga identitetsböcker.

Gentemot förslaget om dylika böcker har anförts, dels att anordningen skulle medföra avsevärt ökat arbete å pastorsexpeditionerna och dels att böckerna säkerligen skulle i stor utsträckning bortslarvas eller på annat sätt förkomma.

Vad den första anmärkningen angår, är det visserligen möjligt men ingalunda säkert, att så skulle bliva fallet. Anledning synes nämligen föreligga att räkna med att anordningen å andra sidan skulle medföra en minskning i fråga om utskrivandet av pastorsintyg, som nu erfordras för många olika ändamål. Vidare kunde tänkas en sådan inskränkning i utfärdandet av ifrågavarande böcker, att bok ej utfärdades, förrän vederbörande lämnade föräldrahemmet, uppnått viss ålder eller dylikt. Det är ju för övrigt ej à priori givet, att utfärdandet av böckerna behövde påvåla pastorsämbetena. Om identitetsboken samtidigt kunde utgöra försäkringsbok för den allmänna pensionsförsäkringen, kunde det exempelvis ifrågasättas, huruvida icke boken lämpligen kunde utfärdas av mantalsskrivningsförrättaren i samband med att vederbörande första gången medtoges i pensionsavgiftsförteckningen, d. v. s. det år, då vederbörande fyller 16 år.

Att ett visst antal böcker årligen skulle på ett eller annat sätt förkomma, är givetvis ofrånkomligt, men om åtnjutandet av vissa samhällseliga rättigheter och förmåner förknippades med innehav av identitetsbok, behövde nog dylika fall ej bliva alltför talrika. Exempelvis må nämnas, att antalet motböcker för spritinköp, som årligen gå förlorade, icke uppgår till fullt 1 % av hela antalet dylika böcker i vårt land.

Det må slutligen framhållas, att den ifrågasatta utredningen rörande införandet av särskilda identitetsböcker givetvis bör omfatta jämväl frågan, huruvida dylika böcker kunna tjäna även andra ändamål, exempelvis önskemålet om försäkringsbok för pensionsförsäkringen. I samma mån som de föreslagna böckerna skulle kunna bliva av betydelse på olika områden av samhällslivet och sålunda få karaktären av en medborgarbok, skulle dess värde givetvis ökas.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en allsidig utredning rörande åtgärder i syfte att ernå en effektivare personalbokföring i riket och i samband därmed av frågan om införande av personliga identitets- eller medborgarböcker.

Stockholm den 30 januari 1926.

Nils Månsson.

I motionens syfte instämma:

O. Nilsson,
Tånga.

Helge Bäcklund.

Carl Arv. Anderson.

Gunnar Persson
i Falla.

L. A. Björklund.

Erik Laurén.

Gustaf Olsson
i Ramsta.